

ΚΕΙΜΕΝΟ Ι**Brain drain: Το προφίλ των Ελλήνων που έφυγαν και πώς θα επιστρέψουν**

Η πρόσφατη ελληνική κρίση οδήγησε την ελληνική οικονομία σε έναν πρωτόγνωρο σε βάθος και εύρος δεκαετή υφεσιακό κύκλο με πιο βαθιά απώλεια, όπως επισημαίνει η Τράπεζα της Ελλάδος (εφεξής ΤτΕ), τη μαζική φυγή στο εξωτερικό ενός σημαντικού τμήματος του ανθρώπινου δυναμικού με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, δεξιότητες και επαγγελματικά προσόντα. Μπορεί το φαινόμενο αυτό να αναστραφεί;

Πριν απαντήσουμε στο ερώτημα, θα πρέπει να δούμε τα χαρακτηριστικά του brain drain στη χώρα μας. Στην Ελλάδα, το 2010 καταγράφηκε ένα μεγάλο κύμα μετανάστευσης νέων επιστημόνων και επαγγελματιών. Το κύμα αυτό εντάθηκε το 2012 και μονιμοποιήθηκε τα επόμενα έτη με τις ετήσιες εκροές ατόμων στην ηλικιακή ομάδα των 25-44 ετών να ξεπερνούν τις 50 χιλιάδες. Συνολικά, μεταξύ 2008 και 2017 μετανάστευσαν περισσότερα από 467 χιλιάδες άτομα της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας. Περισσότεροι από 1 στους 3 αποδήμους είναι γυναίκες, με αρνητικές συνέπειες για τον ήδη χαμηλό δείκτη γονιμότητας και στην πλειονότητά τους είναι άτομα που διαθέτουν υψηλής ποιότητας ανθρώπινο κεφάλαιο.

Οι περισσότερες έρευνες ασφαλώς είναι ενδεικτικές του υψηλού μορφωτικού επιπέδου των Ελλήνων που μεταναστεύουν, με τους πτυχιούχους μηχανικούς και πτυχιούχους πληροφορικής να αποτελούν ένα ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό. Η υψηλή ανεργία των πτυχιούχων ανώτατης εκπαίδευσης, ήδη στα χρόνια πριν από την κρίση, πλήττει κυρίως τους επιστημονικούς κλάδους στους οποίους υπάρχει υπερεκπαίδευση. Ταυτόχρονα, η απώλεια ανθρώπινου δυναμικού υψηλής μόρφωσης και κατάρτισης υποβαθμίζει τη σημασία της χώρας ως προορισμού επενδύσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας και δυσχεραίνει τον ψηφιακό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας και τη μετάβασή της στην “οικονομία της γνώσης”. Εξίσου σημαντικές είναι και οι δευτερογενείς επιδράσεις, όπως αναδεικνύονται από τις επιδράσεις διαγενεακής αναπαραγωγής προτύπων συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό και απόκτησης υψηλότερου εκπαιδευτικού επιπέδου.

Αναμφισβήτητα, ο επαναπατρισμός των αποδήμων με ποιοτικά χαρακτηριστικά δεν προϋποθέτει μόνο την επίτευξη υψηλού ρυθμού ανάπτυξης, αλλά κυρίως τη δημιουργία θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης και αμοιβής καθώς και ένα εργασιακό περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από αξιοκρατία και ευκαιρίες προόδου και εξέλιξης. Για να γίνει όμως αυτό, σημειώνει η ΤτΕ, θα πρέπει να παρέχονται άμεσα φορολογικά κίνητρα σε επαναπατριζόμενους επιστήμονες και σε επιχειρήσεις που προσλαμβάνουν τέτοιους επιστήμονες, ενώ παρόμοια φορολογικά κίνητρα μπορούν να δοθούν και σε νεοφυείς επιχειρήσεις που ιδρύονται από επαναπατριζόμενους επιστήμονες. Εξάλλου, η στήριξη του επιχειρείν και της νεοφυούς επιχειρηματικότητας επιδρά ευεργετικά στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας.

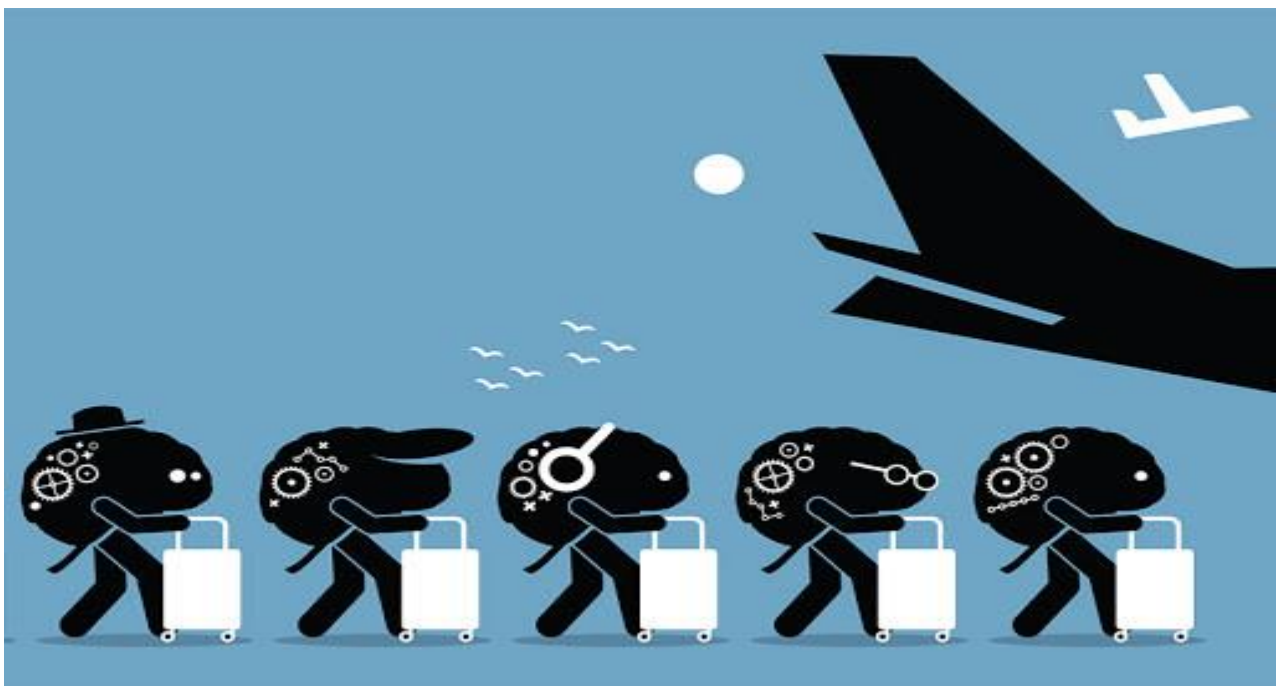
Παράλληλα είναι ανάγκη οι επιχειρήσεις των κλάδων υψηλής προστιθέμενης αξίας να είναι σε θέση να συμμετέχουν σε προγράμματα σύμπραξης με επιχειρήσεις του εξωτερικού, στα οποία η συμμετοχή των αποδήμων ως γέφυρας γνώσεων αποφέρει σημαντικά οφέλη για την εγχώρια οικονομία μέσω της μεταφοράς τεχνολογίας, τεχνογνωσίας και εμπειρογνωμοσύνης σε σύγχρονους τρόπους παραγωγής και διοίκησης που απέκτησαν κατά την παραμονή τους στο εξωτερικό. Τέλος, απαιτείται η αποτελεσματική αναμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος με γνώμονα τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.

Οι δράσεις της πολιτικής προς την κατεύθυνση αυτή είναι η ψηφιακή αναβάθμιση της πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και η έμπρακτη ενίσχυση της διά βίου μάθησης και εκπαίδευσης, η επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών καθώς και η ενίσχυση των ανθρωπιστικών σπουδών προκειμένου να περιοριστεί ο χρησιμοθηρικός χαρακτήρας της εκπαίδευσης, συνεισφέροντας στην καλλιέργεια των κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων του μαθητή (soft skills), όπως επικοινωνία, ομαδικότητα και ενσυναίσθηση, που είναι απαραίτητες στη σύγχρονη αγορά εργασίας.

Περαιτέρω δράσεις αφορούν τη δυνατότητα χρηματοδότησης των ερευνητικών πανεπιστημιακών προγραμμάτων από τον ιδιωτικό τομέα με σκοπό την άμεση χρησιμοποίηση του ερευνητικού προϊόντος στην παραγωγική διαδικασία, τη διασύνδεση των ελληνικών πανεπιστημίων με ξένα πανεπιστημιακά ιδρύματα και την ανάπτυξη κέντρων αριστείας ώστε να μπορούν να προσελκύσουν μια κρίσιμη μάζα επιστημόνων και ερευνητών. Ακόμα η δημιουργία δομών κινητικότητας ερευνητών (“brain circulation”) καθώς και προγραμμάτων μετακίνησης για λόγους επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (Erasmus+) θα δώσει τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν αποδοτικά την εμπειρία που απέκτησαν στο εξωτερικό μετατρέποντας το brain drain σε brain regain. Τέλος, οι εταιρικές σχέσεις πανεπιστημίου-βιομηχανίας θα αποτελέσουν όχημα για την αξιοποίηση του καινοτόμου αποτελέσματος της ακαδημαϊκής έρευνας όπως και η κατοχύρωση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας με την προϋπόθεση αλλαγών στο θεσμικό πλαίσιο τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο μεμονωμένων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.

naftemporiki.gr, 26/12/2019 (διασκευή)

ΚΕΙΜΕΝΟ II

ΚΕΙΜΕΝΟ III

Εισαγωγικό σημείωμα: Η Άλκη Ζέη γεννήθηκε στην Αθήνα και σπούδασε στη Δραματική Σχολή του Ωδείου Αθηνών και στο Κινηματογραφικό Ινστιτούτο της Μόσχας. Η συγγραφική της δραστηριότητα άρχισε όταν ακόμα ήταν στις πρώτες τάξεις του Γυμνασίου και τα τελευταία χρόνια

απέσπασε πολλά βραβεία για το σύνολο του έργου και τιμητικούς τίτλους. Στο απόσπασμα από το τελευταίο της βιβλίο «Ένα παιδί από το πουθενά» ο μικρός Ίκαρος στο πρόσωπο ενός άστεγου βρίσκει την οικογένεια που του έλειπε και συζητούν πώς ο «θείος» Νώντας βρέθηκε στο δρόμο χωρίς δουλειά.

«Ο θείος Νώντας μου διηγείται την ιστορία του»

[...] Του χαμογέλασα και του έκανα την άλλη ερώτηση που τόσο καιρό σκεφτόμουνα: Πώς έγινε άστεγος; Ποια ήταν η ιστορία του;

Δεν ήτανε πάντα άστεγος. Τα τρία τελευταία χρόνια μόνο. Νοίκιαζε ένα μαγαζάκι στο Μοναστηράκι στην Πανδρόσου κι έφτιαχνε πέδιλα. Σαν αυτά που βλέπουμε στα αρχαία αγάλματα. Μόνο που ήτανε δερμάτινα. Ένας πάτο και λουριά που ανέβαιναν σταυρωτά σχεδόν ως το γόνατο. Οι τουρίστριες τα αγόραζαν σαν τρελές. Τον ήξεραν όλοι. Και οι ξένες είχαν μάθει και ρωτούσαν. «Πέντιλα, κύριο Νώντα;» και τις έστελναν σ' αυτόν.

Πίσω από το μαγαζάκι ήτανε μια αυλή κι ένα μικρό καμαράκι που ζούσε εκεί. Πλήρωνε πολύ μικρό νοίκι. Ήρθε όμως η κρίση κι ο ιδιοκτήτης τον έβγαλε κι έκανε το μαγαζί σουβλατζίδικο. Όσο κι αν έφαξε δε βρήκε κανένα άλλο που να του κάνει. Άλλοι ζητούσαν τρία νοίκια μπροστά, άλλοι προτιμούσαν να το κλείσουν παρά να το νοικιάσουν και να πληρώνουν φόρους από πάνω και βέβαια κανένα δεν είχε καμαράκι στην αυλή. Άσε που δεν είχε καν αυλή. Έτσι μάζεψε τα υπάρχοντά του σε μια κούτα, πήρε το πάπλωμά του, αγόρασε κι ένα φουσκωτό στρώμα κι έγινε... άστεγος.

Ύστερα συνέχισε να μου λέει για ένα νησάκι τοσοδά που γεννήθηκε εκεί. Πήγε σχολείο, εφτά παιδιά όλα κι όλα, και για το Γυμνάσιο έπρεπε να πάει σε άλλο νησί. Έτσι τον στείλανε στην Αθήνα σε μια θεία του να πάει σχολείο. Τα κατάφερνε, περνούσε με λίαν καλώς τις τάξεις. Το πάθος του όμως ήτανε το ποδόσφαιρο. Όσο ήταν στο σχολείο, έπαιζε στην ομάδα της Νέας Σμύρνης. Έπειτα όμως διάλεξε την ΑΕΚ. Ο παππούς του ήτανε από την Πόλη κι ήρθε στο νησί στα δεκαπέντε του, με μόνη του περιουσία μια σημαία της ΑΕΚ. Ήτανε τσαγκάρης. Από τα πέντε του πήγαινε και τον βοηθούσε. Κι εκείνος του τραγουδούσε. Ακόμη το θυμάται το τραγουδάκι.

Ο θείος Νώντας μισόκλεισε τα μάτια και τραγούδησε με μια φωνή τόσο ζεστή που θα ήθελα να τον άκουγαν η Ξένια και ο Μίλτος.

*Αχ, παππού, το δάχτυλό μου.
Τι σε τσίμπησε, μικρό μου;
Ποιος σου 'πε το σουβλί να πάρεις.
Μικρούλης είσαι για τσαγκάρης.*

Άλκη Ζέη, «Ένα παιδί από το πουθενά», σελ. 88-89,
Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2019

ΘΕΜΑ Α

Να εντοπίσετε στο Κείμενο Ι τα προτεινόμενα μέτρα αντιμετώπισης του «brain drain» και να τα παρουσιάσετε σύντομα, χωρίς δικά σας σχόλια, σε 60-80 λέξεις.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

Ερώτημα 1^ο

Ποια η πρόθεση του συντάκτη στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου Ι. Πώς τα μέσα-γλωσσικές επιλογές που χρησιμοποιεί εξυπηρετούν το σκοπό του;

Μονάδες 10

Ερώτημα 2^ο

α) Ποιος ο ρόλος του ερωτήματος στη τέλος της πρώτης παραγράφου του Κειμένου Ι;

Μονάδες 5

β) Ο συντάκτης του Κειμένου Ι στην τρίτη παράγραφο παρουσιάζεται βέβαιος για τις απόψεις του. Με ποιες γλωσσικές επιλογές προβάλλει τη βεβαιότητά του και ποιο ύφος υιοθετεί για την εξυπηρέτηση του σκοπού του;

Μονάδες 10

Ερώτημα 3^ο

Με ποιον τρόπο θεωρείτε ότι «διαλέγονται» τα Κείμενα Ι και ΙΙ;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

Ποιο νομίζετε πως είναι το θέμα που θίγει ο αφηγητής; Θεωρείτε ότι ανταποκρίνεται στη σύγχρονη πραγματικότητα; Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε 150 λέξεις περίπου.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Σύμφωνα με το Κείμενο Ι το ολοένα και εντεινόμενο φαινόμενο της φυγής επιστημόνων στο εξωτερικό τα τελευταία χρόνια προκαλεί ανησυχία στους οικονομικούς και επιχειρηματικούς κύκλους. Προβληματιζόμενοι για το γεγονός, αποφασίζετε να γράψετε μια ανοιχτή επιστολή (350-400 λέξεων) σε εφημερίδα ευρείας κυκλοφορίας προκειμένου να επισημάνετε τις συνέπειές του και να σχολιάσετε έναν από τους προτεινόμενους τρόπους αντιμετώπισης που αναφέρονται στο κείμενο -αυτόν τον οποίο θεωρείτε βασικότερο-, αιτιολογώντας τη θέση σας.

Μονάδες 30

Επιμέλεια: Η Ομάδα Φιλολόγων του ΜΕΘΟΔΙΚΟΥ

ΜΕΘΟΔΙΚΟ | www.methodiko.net

ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗ: Λ. Βουλιαγμένης & Κύπρου 2 | Τηλ.: 210 99 40 999

ΓΛΥΦΑΔΑ: Δ. Γούναρη 201 & Ιλίου | Τηλ.: 210 96 36 300

ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ: Ελ. Βενιζέλου 45 | Τηλ.: 210 93 10 320